

УДК 330.322:631.164.6

JEL E20, H54, Q12

Методичні підходи до оцінювання інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства

Сандульський Р.П. *Білоцерківський національний аграрний університет* Сандульський Р.П. E-mail: sandulskiy_ruslan@btsau.edu.ua

Сандульський Р.П. Методичні підходи до оцінювання інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства. Економіка та управління АПК. 2024. № 2. С. 97–109.

Sandulskiy R. Methodological approaches to assessing the investment activity of the agricultural enterprise. AIC Economics and Management. 2024. № 2. PP. 97–109.

Рукопис отримано: 27.09.2024 р.

Прийнято: 04.10.2024 р.

Затверджено до друку: 28.11.2024 р.

doi: 10.33245/2310-9262-2024-193-2-97-109

Узагальнено, що більшість методичних підходів до оцінювання ефективності інвестиційної діяльності підприємства, представлених у науковій літературі, зводиться до розрахунку показників ефективності інвестиційного проєкту, що є недостатнім. Висвітлено методологічні засади до оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, а саме: витратний, нормативний, ринковий, ресурсний, відтворювальний, системний, бально-рейтинговий, експертний, стратегічний, ризикоорієнтований, альтернативний підходи.

Зроблено висновок, що зазначені підходи відрізняються як за напрямками і показниками дослідження, так і системою принципів та методів, які використовуються при аналізі. Обґрунтовано, що оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств слід розглядати як систему принципів та методів, які дають можливість оцінити ефективність використання ресурсів та фінансових вкладень у різні напрями їх діяльності, оцінити як якісні, так й кількісні аспекти інвестування.

Аргументовано, що при розробленні методики оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств необхідно дотримуватися таких принципів: комплексності; коректності; адекватності; обмеження ресурсів; диверсифікації; систематичного характеру вивчення та моніторингу. Доведено, що оцінювання ефективності інвестиційної діяльності необхідне не лише на основі показників економічної ефективності, але й з урахуванням ефектів її впливу на екологічну та соціальну складові, а також управлінську систему. Запропоновано комплексну систему оцінювання інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, яка включає: показники рентабельності; показники ефективності використання інвестицій; фінансові показники діяльності підприємства; соціальні та екологічні показники; показники результативності управління та апарат математичної статистики для розрахунку взаємозв'язків та взаємовпливів між ними.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, сільськогосподарська діяльність, системно відтворювальний підхід, комплексна система показників.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Забезпечення економічної ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств досягається результативністю інвестиційної діяльності, оскільки активізація інвестиційних процесів як правило зумовлює позитивну динаміку зміни показників господарської діяльності як об'єкту інвестування. Здійснення інвестиційної діяльності підприємством вимагає урахування галузевих особливостей, які проявляються в специфіці діяльності, пов'язаної із забезпеченням продовольчої безпеки країни, сталого розвитку сільських територій. Отже, інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств є системою, що включає комплекс взаємопов'язаних і чітко впорядкованих економічних, соціальних, екологічних заходів, які можливо реалізувати за певних умов на основі функцій менеджменту, а саме: мотивації та стимулювання персоналу, плануванні (прогнозуванні), раціональної організації та менеджменту, контролю, обліку, оцінюванні результатів діяльності.

Зазначимо, що зарубіжні науковці в галузі інвестування розглядають інвестиційну діяльність як основу забезпечення конкурентоспроможності, інноваційного розвитку та економічного зростання результатів виробничої діяльності, зокрема, сільськогосподарських підприємств. Відповідно до цього пропонують проводити її оцінювання саме на основі врахування досягнутих ефектів. Встановлено, що у дослідженнях зарубіжних науковців оцінювання інвестиційної діяльності проводиться на основі врахування курсу акцій корпоративної структури та впливу вкладеного капіталу на показники ринкової вартості підприємства та його стійкості розвитку на майбутній період. Ця думка пояснюється тим, що величина виплачених дивідендів на акцію дозволяє зробити висновок про віддачу інвестиційного капіталу, а зростаюча динаміка інвестицій позитивно впливає на думку інвесторів щодо його стратегічних перспектив та, відповідно, сприяє підвищенню ринкової вартості [1; 2]. Поділяємо цей підхід до оцінювання інвестиційної діяльності підприємства, оскільки він дозволить його менеджменту при розробленні та прийнятті управлінських рішень враховувати залежність ринкової вартості організації від вкладених інвестицій.

При оцінюванні ефективності інвестиційної діяльності підприємства слід виділити також наукові дослідження, у яких розглядається інвестиційна діяльність за ланками ланцюга постачання певного виду продукції [3]. Ціка-

вим є висновок за результатами цього дослідження про те, що фінансування ланцюгів постачання може мінімізувати негативний вплив на кінцеві результати діяльності підприємства у випадку корпоративного недоінвестування, а також стримувати обсяги інвестування понад потребу. Подібну думку знаходимо в науковій праці українського дослідника [4], де наголошується, що ключовими компонентами ланцюгів постачання є інвестиції, а тому необхідно здійснювати якісне економічне обґрунтування інвестиційних заходів підприємством, а оцінювання ефективності інвестицій розглядати на основі програмно-цільового підходу. З метою оцінювання доцільно використовувати абсолютні та відносні грошові потоки, значення яких використовуються в розрахунках абсолютного та порівняльного ефектів, відповідно. Погоджуємося з позицією дослідників щодо оцінювання інвестиційної діяльності підприємства за етапами ланцюга постачання певного виду продукції, однак зазначимо, що показники грошових потоків не дозволяють комплексно дослідити ефективність інвестування.

Заслугує на увагу підхід українських науковців, за яким оцінювання ефективності інвестиційної діяльності розглядається через призму впливу інвестицій на процеси відтворення виробничих ресурсів [5], зокрема, методика передбачає визначення технічного стану основних фондів; виявлення потреби підприємства в оновленні основних засобів; аналіз відтворювальної політики підприємства; вивчення складу та масштабів впливу основних техніко-економічних факторів на стійкість інвестування відтворення основних засобів виробництва; залучення зовнішніх джерел інвестування відтворювальних процесів за рахунок підвищення інвестиційної привабливості підприємства. Отже, запропонований методичний підхід дозволяє комплексно оцінити потребу в інвестиціях та їх вплив на досягнення цілей щодо забезпечення розширеного відтворення виробничих ресурсів підприємства.

Узагальнення наукової літератури дозволило встановити, що у більшості досліджень вітчизняних науковців розглядається процес оцінювання ефективності інвестиційної діяльності підприємства на основі розрахунку показників ефективності інвестиційного проєкту [6; 7].

Вважаємо, що цей підхід є недоцільним, якщо розглядати інвестиційну діяльність підприємства в цілому, оскільки дозволяє оцінити лише один або декілька інвестиційних

проектів, які можуть бути економічно вигідними, однак при цьому ефективність інвестиційної діяльності була відсутньою. Крім того, функціонування будь-якого підприємства зорієнтовано на досягнення стратегічних цілей його розвитку, які можуть включати підвищення прибутковості, забезпечення зростаючих дивідендних виплат, підвищення курсу акцій, ринкової вартості тощо, а тому існує необхідність їх оцінювання на основі розрахунку відповідних показників. Саме тому на сьогодні необхідно обґрунтувати підходи до оцінювання інвестиційної діяльності та комплексну систему показників її аналізу, які б дозволили визначити всебічний вплив інвестування та результати фінансово-економічної діяльності підприємства.

Метою дослідження є розроблення методичних засад щодо оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств на основі системно відтворювального підходу.

Матеріал і методи дослідження. Теоретичні засади дослідження становили фундаментальні положення класичної, неокласичної та сучасної теорії інвестування, а також наукові праці в області вивчення питань інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств та підвищення її ефективності. Методологічну основу дослідження становлять системно відтворювальний, комплексний, ринковий, ризик-орієнтований та інші підходи до оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств.

При проведенні дослідження використано теоретичні методи дослідження, а саме: аналізу та синтезу, теоретичного узагальнення, абстрагування, дедукції та індукції, порівняння та інші задля вибору методологічного підходу до оцінювання ефективності інвестування. Крім того, використано методи системного, структурно-логічного, математичної статистики при обґрунтуванні комплексної системи показників для оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств.

Результати дослідження та обговорення. Відомо, що задля оцінювання ефективності інвестиційної діяльності підприємства, залежно від поставлених завдань виділяють витратний, ресурсний, ринковий, системний та інші підходи. Так, витратний підхід передбачає оцінювання інвестиційної діяльності на основі показників результативності використання максимально доступних виробничих ресурсів підприємством, які можуть бути

спрямованими на реалізацію інвестування та формування відповідних витрат щодо їх утримання та використання [8]. Цей підхід є найбільш поширеним, оскільки дозволяє враховувати всі інвестиційні витрати, пов'язані зі здійсненням інвестиційної діяльності.

Існує також нормативний підхід до оцінювання ефективності інвестиційної діяльності, який передбачає визначення системи критеріїв, показників та раціональних рекомендацій, що дозволяють відстежувати досягнення встановлених цілей щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності. До переваг цього підходу слід віднести те, що виділена система нормативів та параметрів оцінювання інвестиційної діяльності є складовою управління інвестиційними процесами, яка дає можливість менеджменту підприємства налагодити систематичний моніторинг цих параметрів, розробити дієву систему мотивації працівників та менеджерів у їх досягненні, що в кінцевому рахунку забезпечить їх додержання. Водночас недостатня гнучкість показників ефективності інвестиційної діяльності, труднощі у визначенні окремих нормативів характеризують недоліки цього методу.

Ринковий підхід передбачає оцінювання процесів інвестиційної діяльності на основі ринкового механізму перерозподілу інвестицій із однієї галузі в іншу [9]. Ринковий підхід базується на принципах саморегулювання, вільної конкуренції, вільного вибору, приватної власності, регулятивної та непрямой функції держави без прямого втручання в ринкові процеси. В основу зазначеного механізму покладено величину віддачі інвестиційного капіталу, яка є основним інструментом прийняття рішення інвестором щодо вибору об'єкту інвестування. Цей підхід базується на статистичних показниках дохідності та динамічних показниках дохідності, які враховують ставку дисконтування і розрахунок показників терміну окупності, рентабельності інвестицій, норми дохідності та ін. До позитивів цього підходу слід віднести його гнучкість та універсальність щодо оцінювання типів проектів та напрямів інвестиційної діяльності на основі врахування фактору часу при визначенні вартості інвестиційної діяльності та ефектів, які вона забезпечує. Водночас цей підхід обмежується лише кількісними оцінюваннями, пов'язаними з вартістю та економічною ефективністю. Отже, ринковий підхід передбачає оцінювання ефективності інвестиційної діяльності за умови рівних можливостей та сформованих економічних відносин між суб'єктами інвестиційного

ринку. Цей підхід передбачає використання різних статичних показників дохідності інвестиційного проекту, а також динамічних показників дохідності, які передбачають врахування ставки дисконтування.

Ресурсний підхід передбачає цілеспрямоване управління та оптимізацію використання ресурсів в інвестиційній діяльності, визначення віддачі від використання ресурсів на основі підвищення ефективності бізнес-процесів та їх позитивного впливу на кінцеві результати підприємства [10]. Цей підхід базується на таких умовах: об'єктом інвестування є ресурси, які створюють можливості для реалізації інвестиційної діяльності; необхідність оптимізації системи використання ресурсів через реалізацію принципів проактивності, що означає постійний пошук нових напрямів оптимізації, відмови від пасивних стратегій пристосування й адаптації; максимальної результативності в межах сформованих ресурсів.

Подібним до цього підходу є відтворювальний [5], який розглядає інвестування в русі, що має повторювальний характер, оскільки дохід, одержаний в результаті вкладення інвестиційних ресурсів, поділяється на споживання та накопичення, а нерозподілений прибуток спрямовується на наступний інвестиційний цикл у якості реінвестиції.

Системний підхід розглядає інвестиції як сукупність підсистем та елементів, які взаємопов'язані та взаємозалежні між собою [11]. Основними характеристиками інвестицій за системним підходом є: цілісність, ієрархічний характер розподілу, наявність унікальних властивостей окремих підсистем, наявність взаємозв'язків, динамічний характер системи. Використання системного підходу для оцінювання ефективності інвестиційної діяльності підприємства передбачає врахування цільових завдань щодо виконання виробничої програми на оцінювання складових елементів системи об'єктів, що взаємодіють між собою та із зовнішнім середовищем, з метою забезпечення розвитку економічної системи, у якій здійснюється виробничий процес. Отже, в процесі оцінювання об'єкт розглядається у якості сукупності підсистем та пов'язаних між собою елементів, що дає можливість проводити оцінювання як системи в цілому, так і її окремих елементів в їх взаємозв'язку та взаємозалежності. Доцільно використовувати цей підхід при оцінюванні масштабних проектів та будь-яких напрямів інвестиційної діяльності, оскільки забезпечує прозорість оцінювання, враховує зв'язки між

об'єктами інвестування. Водночас недоліком такого підходу є те, що в умовах високого рівня невизначеності системи виникають труднощі проведення оцінювання великих систем та їх зв'язків. Зазначимо, що оскільки системний підхід розглядає інвестиційну діяльність як складну систему взаємозв'язків елементів, систем, явищ, для яких притаманними є як зовнішні, так і внутрішні взаємозв'язки та взаємозалежності, то в якості показників оцінювання доцільно використовувати не лише прямі ефекти від реалізації інвестиційної політики, а також і непрямі результати, що були одержані внаслідок системного характеру інвестиційної діяльності.

Одним із поширених підходів до оцінювання ефективності інвестиційної діяльності є бально-рейтинговий [12], який вимагає від підприємства розроблення бально-рейтингових та описових методик. Цей підхід передбачає використання показників, які характеризують стан активів та джерел їх фінансування, доцільно його використовувати для аналізу абсолютних значень виділених індикаторів. Очевидно, що обґрунтованість та достовірність результатів за цим підходом залежить від переліку та значень відібраних показників, які включено дослідником до аналізу, а тому характеризується високим рівнем суб'єктивізму.

Подібним до попереднього підходу є експертний метод оцінювання ефективності інвестиційної діяльності, який передбачає залучення експертів як внутрішніх щодо підприємства, так і зовнішніх. Цей метод дає можливість розглядати інвестиційну діяльність підприємства шляхом врахування численних чинників середовища його функціонування. Очевидно, що результативність цього підходу визначається рівнем фаховості експертів, однак для нього є характерною суб'єктивність оцінки.

Виділяють також стратегічний підхід, який передбачає оцінювання інвестиційної діяльності підприємства на основі визначення відповідності її цілей національним, галузевим, регіональним стратегіям [13]. За цим підходом визначається головна ціль інвестиційної діяльності підприємства, формуються параметри досягнення цілей на довгострокову перспективу у розрізі об'єктів реального та фінансового інвестування. Стратегічний підхід базується на довгострокових прогнозах, що підвищує ризики реалізації та ускладнює процес розроблення та ухвалення рішень, утруднене використання при організації планування в умовах високого рівня невизначеності.

У практичній діяльності використовується також ризикоорієнтований підхід, який розглядає інвестиційну діяльність як систему залучення інвестицій із урахуванням фактичних і потенційних ризиків реалізації. Цей підхід передбачає орієнтування на управління ризиками, забезпечує проактивність, оптимізаційний характер оцінювання ефективності інвестування. Недоліком цього підходу відзначають високі затрати на використання, суб'єктивний характер оцінювання ризиків та їх наслідків, обмеженість у використанні в умовах невизначеності. Отже, цей підхід розглядає ефективність інвестиційної діяльності як системи ризиків та можливостей, для яких притаманним є ймовірнісний характер, який включає в себе процедури з ідентифікації, аналізу, управління, моніторингу та контролю ризиків. Внаслідок цього оцінювання ефективності інвестиційної діяльності відстежується динаміка ризиків, що дозволяє здійснювати їх моніторинг та вчасно реагувати на перевищення допустимих параметрів їх зміни, що забезпечує ефективність інвестиційної діяльності за рахунок використання інструментів ризик-менеджменту.

Крім розглянутих вище підходів до оцінювання інвестиційної діяльності підприємства, менш поширеними є такі: альтернативний, який передбачає використання методів бізнес-аналізу, факторного аналізу та експертних оцінювань, який дає можливість оцінювати ефективність інвестдіяльності за відповідними напрямками; структурно пріоритетний, який дозволяє оцінювати ефективність вкладених інвестицій в розрізі пріоритетних економічних завдань на національному, регіональному та локальному рівнях; проектний, який базується на системі проектного менеджменту та розглядає ефективність інвестиційної діяльності підприємства в аспекті реалізації проектів; багатокритеріальний, який передбачає оцінювання ефективності інвестиційної діяльності на основі критеріїв ефективності, які характеризуються відсутністю обмежень на кількість окремих показників оцінювання та надає можливість для інвестора самостійно визначати вагомість кожного показника на основі використання вагових коефіцієнтів [7; 14] та інші.

Узагальнення різних підходів до оцінювання ефективності інвестиційної діяльності дозволило встановити, що науковці розглядають кожен підхід як структуру напрямів і показників дослідження, які включають авторські методики та методи оцінювання, або як систему принципів та методів, які вико-

ристовуються при аналізі. Саме тому оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств слід розглядати як систему принципів та методів, які надають можливість оцінити ефективність використання ресурсів та фінансових вкладень у різні напрями його діяльності та характеризує як якісні, так і кількісні аспекти інвестування. Розглянемо найбільш поширені методики дослідження ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Так, зустрічається наукова думка, за якою доцільно використовувати при аналізі ефективності інвестиційної діяльності підприємства критерії прийняття рішення про вкладення інвестицій у конкретний інноваційний проект (NPV, IRR, DBP) у поєднанні з показниками ліквідності, платоспроможності, а також коефіцієнтами фінансової стійкості, ділової активності тощо, що дозволяє оцінити вплив реалізації інвестиційного проекту на фінансовий стан підприємства [15].

Цікавим є поєднання ресурсного та відтворювального підходів до оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства [5], який передбачає розрахунок показників, що характеризують їх технічний стан, оновлення основних виробничих ресурсів та встановлення рівня їх зношення. Особливу увагу приділено відтворенню родючості сільськогосподарських угідь на основі визначення окупності інвестицій через приріст урожайності сільськогосподарських культур та інших результативних показників, а також зроблено висновок про позитивний вплив такого підходу на визначення справедливої вартості земельних угідь.

Слід розглянути також методичний підхід, у якому проведення оцінювання економічної ефективності інвестування на основі таких методичних підходів, як бухгалтерський, економічний (виробничий) та передбачає розрахунок прямих та непрямих показників. Зазначимо, що прямі показники включають у себе прогностичні інвестиційні витрати, термін тривалості інвестиційної фази та рівень інвестиційної привабливості та показники ефективності інвестиційного проекту, а непрямі - характеризують бюджетну, соціальну, екологічну ефективність [16; 17]. Отже, за такого підходу оцінювання інвестиційної діяльності проводиться на основі показників ефективності інвестиційних проектів, а також є спроба врахувати синергетичний їх вплив на різні величини ефективності.

Заслужує на увагу методичний підхід до оцінювання ефективності інвестиційної

діяльності не лише за фінансово-економічними показниками за окремими інвестиційними проектами та процесу інвестування в цілому, але й передбачає розрахунок величини екологічного ефекту, співвідношення інвестиційних затрат до понесеної шкоди від недодержання екологічних вимог за окремим проектом тощо [18; 19]. Вважаємо, що врахування екологічної складової при оцінюванні ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств є обов'язковою, оскільки діяльність тісно пов'язана із навколишнім середовищем та має на нього вплив.

Вищезазначене дозволяє зробити висновок про те, що при оцінюванні ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств можуть використовувати різні методичні підходи та системи економічних показників, однак вибір методики потребує урахування зовнішніх умов їх функціонування та внутрішнього потенціалу. Вважаємо, що оцінювання ефективності інвестування сільськогосподарських підприємств доцільно проводити на основі комбінування системного та відтворювального підходів, що дозволить розглядати процеси інвестування як комплексу елементів та підсистем, які перебувають у неперервному функціонуванні та здійснюють взаємний вплив не лише на складові системи, а й на зовнішнє середовище. Серед характерних властивостей системного та відтворювального підходу є системний розгляд інвестиційної діяльності, що дозволяє дослідити складні взаємозв'язки між її підсистемами та елементами, наявність відтворювальних цілей у функціонуванні системи, можливість проведення аналізу та моделювання процесів всередині системи та здійснення управління на основі оптимізації складових системи. До переваг цього підходу слід віднести можливість визначення резервів підвищення ефективності інвестиційної діяльності на основі моделювання сценаріїв її розвитку. Отже, цей підхід дозволяє враховувати ті аспекти інвестиційної діяльності, які забезпечують причинно-наслідкові зв'язки в забезпеченні її ефективності із урахуванням ухвалення відповідних управлінських рішень. Вважаємо, що використання цього підходу в методиці оцінювання ефективності інвестиційної діяльності дозволить встановити причинно-наслідкові зв'язки між змінами в інвестиційній діяльності та управлінськими рішеннями в області підвищення ефективності. Таким чином, системновідтворювальний підхід дозволяє врахувати статичний та динамічний стан інвестиційної діяльності, провести порівняння та співставлення цих змін із

результативними показниками діяльності підприємства. Вибір нами цього підходу до дослідження ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства пояснюється тим, що вона характеризується комплексним характером та дозволяє враховувати вплив численних чинників як фінансових аспектів інвестиційної діяльності, так і техніко-технологічних, соціальних, екологічних, управлінських, дозволяє сформулювати цілісне уявлення про інвестиційну діяльність, розробити середньо- та довгострокові прогнози її розвитку на перспективу, визначити вплив ефективності інвестиційної діяльності на конкурентоспроможність підприємства. Отже, аналіз сучасних досліджень, які висвітлюють підходи до вивчення ефективності інвестиційної діяльності, виявили певні дискусійні моменти щодо доцільності їх практичного використання, оскільки більшість досліджень розглядають методи, методики статичного оцінювання та порівняння, не приділяючи уваги відстеженню динаміки змін. За такого підходу використовується лише система показників, що характеризуються ефективністю на рівні інвестиційного проекту, та окремих фінансово-економічних параметрах діяльності підприємства, що зумовлює необхідність розроблення методики та комплексної системи показників, які б враховували всебічний вплив інвестицій на розвиток підприємства.

Вважаємо, що при розробленні методики оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств необхідно дотримуватися таких принципів: комплексності; коректності; адекватності; обмеження ресурсів; диверсифікація; систематичний характер вивчення та моніторингу. Так, принцип комплексного підходу передбачає врахування всіх чинників середовища функціонування підприємства, які впливають на ефективність інвестиційної діяльності. Водночас будь-які напрями інвестиційної діяльності у випадку їх порівняння передбачають не лише врахування значень системи показників, але й їх співвідношення з реальними умовами реалізації інвестиційного проекту.

Адекватність (об'єктивність) означає незалежне оцінювання ефектів від реалізації інвестиційної діяльності із урахуванням всіх етапів інвестиційного процесу.

Коректність вимагає вибір найбільш раціональних способів в аспекті математичного обчислення оцінювання ефективності інвестиційної діяльності, а також результатів якісних змін на підприємствах, що формують додаткові економічні ефекти.

Обмеженість ресурсів передбачає формування диференціації інвестиційних проєктів згідно з можливостями формування джерел інвестиційного капіталу. Водночас необхідно врахувати і можливості зниження споживання ресурсів як фінансових, так й нефінансових з метою мінімізації затрат при збереженні поточного (граничного) рівня доходності інвестиційної діяльності.

Принцип диверсифікації вимагає поділу проєктів інвестиційної діяльності з метою досягнення оптимального співвідношення за параметрами «ризик-доходність», «ризик-ліквідність».

Принцип систематичного дослідження, моніторингу, який базується на комплексі процедур моніторингу та контролю за ризиками інвестиційної діяльності підприємства, термінами реалізації проєкту, поточними та плановими обсягами затрат, поточною доходністю, термінами окупності та іншими показниками.

Вважаємо, що розвиток сільськогосподарських підприємств в умовах воєнного стану, необхідність додержання принципів сталого розвитку та впровадження цифрових технологій, провідних сталих практик у виробничу діяльність зумовлює оцінювання ефективності інвестиційної діяльності розглядати не лише на основі показників економічної ефективності, але й урахування ефектів впливу на екологічну та соціальну складові, а також управлінську систему (рис. 1).

На першому етапі необхідно скласти перелік одиничних, часткових показників оцінювання ефективності інвестиційної діяльності. З цією метою проводиться збір та аналіз показників фінансово-економічної звітності та дані первинного обліку, які характеризують інвестиційну активність підприємства, а також окремі етапи реалізації інвестиційних проєктів. Очевидно, що важливим показником є динаміка обсягу вкладених інвестиційних ресурсів, оскільки за умови зростання величини інвестицій зазвичай досягається якісна зміна виробничої діяльності та, відповідно, відбувається приріст результатуючих показників діяльності підприємства.

Так, важливими показниками ефективності інвестиційної діяльності є група показників рентабельності, до якої слід віднести: рентабельність інвестицій (ROI), коефіцієнт рентабельності власного капіталу (ROE), коефіцієнт рентабельності основних засобів (ROFA), коефіцієнт рентабельності активів (ROA), коефіцієнт рентабельності продажів (ROS).

До групи показників, які характеризують ефективність використання вкладених інвестиційних ресурсів, доцільно віднести такі показники: чиста приведена вартість (NPV), дисконтований період окупності (DBP), внутрішня норма доходності (IRR), коефіцієнт ефективності інвестицій (ARR), коефіцієнт доходності інвестицій (PI).

У групі показників, що характеризують фінансові результати діяльності підприємства, доцільно виділити: загальний обсяг доходів від інвестиційної діяльності, величину прибутку до вирахування процентів, податків, зносу та амортизації (EDITDA), обсяг чистого прибутку (NetDebt), величина нерозподіленого прибутку, коефіцієнт боргового навантаження (NetDebt/EDITDA).

Серед показників, які характеризують вплив інвестицій на соціальні аспекти у розвитку підприємства, необхідно виділити такі із них: частку фонду заробітної плати у виручці від інвестиційної діяльності, %; середній розмір заробітної плати працівників, грн; кількість створених робочих місць, один.; величину соціальних виплат, грн; коефіцієнт соціальної відповідальності; коефіцієнт інклюзивності. Зазначимо, що коефіцієнт інклюзивності дозволяє оцінити рівень доступності та інклюзивності підприємства для різних категорій працівників, розрахунок якого можна здійснити на основі співвідношення чисельності працівників з обмеженими можливостями до загальної чисельності працівників підприємства. Вважаємо, що цей показник є важливим, оскільки в умовах повоєнного відновлення країни важливо створювати належні умови для працевлаштування для людей із обмеженими можливостями.

Щодо розрахунку показника коефіцієнта соціальної відповідальності підприємства, то його розрахунок можна провести на основі співвідношення величини інвестиційних вкладень підприємства у соціальні проєкти як всередині організації, так і локальній території його розміщення до загального обсягу інвестицій за відповідний період дослідження.

До показників, які характеризують вплив інвестиційної діяльності на екологічні аспекти, доцільно віднести такі індикатори: коефіцієнт енергоефективності; коефіцієнт екологічної відповідальності у здійсненні виробничої діяльності; коефіцієнт сталості технологій, частка екологічної продукції у загальному обсязі виробництва у розрізі окремих видів сільськогосподарської продукції. Вважаємо, що перелічені показники є

важливими індикаторами для моніторингу та покращення екологічної відповідальності сільськогосподарських підприємств, а також підвищення репутації у стейкхолдерів, які цінують принципи сталого розвитку та охорону навколишнього середовища.

До показників, які характеризують результативність менеджменту підприємства, доцільно включити наступні: обсяг інвестицій на одного управлінського працівника або на один людино-день; виробництво валової

продукції на одного управлінського працівника або на один людино-день; величина прибутку на 1 людино-день; частка персоналу управління в загальному фонді оплати праці, частка витрат на управління у структурі собівартості продукції та інші. Конкретним результатом удосконалення системи управління може бути зниження витрат на управління, яке досягається за рахунок скорочення кількості управлінських працівників і підвищення продуктивності праці [20].

Рис. 1. Алгоритм дослідження ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства

Очевидно, що зазначений вище перелік показників є відкритим, а також потребує внесення змін в організацію ведення бухгалтерського обліку на підприємствах з метою формування відповідних даних для їх розрахунку. Вважаємо, що запропонована методика дозволить комплексно та системно оцінювати ефективність інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Водночас визначення переліку показників доцільно провести на основі експертного методу, що дозволить визначити найбільш значимі із них.

Наступний етап запропонованої методики оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств передбачає розрахунок та оцінювання показників, які характеризують відношення між одиничними (частковими) показниками за формулою:

$$I_{ij} = \frac{K_{ij}}{K_{i \max}}, \quad (1)$$

де I_{ij} – показник, який характеризує співвідношення i -го одиничного (часткового) показника ефективності інвестиційної діяльності до максимального значення i -го показника для j -го підприємства із групи досліджуваних;

K_{ij} – показник, що характеризує значення i -го одиничного (часткового) показника ефективності інвестиційної діяльності підприємства для j -го підприємства;

$K_{i \max}$ – показник, який характеризує максимальне значення i -го одиничного (часткового) показника ефективності інвестиційної діяльності для j -го підприємства.

Розрахунок даних за формулою (1) дозволяє визначити коректне значення для кожного для i -го показника, що забезпечить одержання наступних результатів: здійснити співставлення значення розрахованого показника, який відображає ефективність інвестиційної діяльності із найкращим значенням аналогічного показника у групі досліджуваних підприємств; виділити підприємства, які мають найвищі значення досліджуваних показників. Цей методичний підхід на основі використання індексного методу дозволяє при подальшому проведенні оцінювання провести зіставлення різновимірних показників.

На другому етапі запропоновано проведення оцінювання значення коефіцієнта відносного відхилення (розсіювання). Це оцінювання проводиться на основі визначення як максимального, так й мінімального значення досліджуваного критерію за певний період часу. Очевидно, що розрахунок та оцінювання коефіцієнта відносного розсіювання при оцінюванні ефективності інвестиційної ді-

яльності сільськогосподарських підприємств дозволяє сформувати дані для розрахунку зважених показників.

Третій етап методики оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств передбачає проведення «зважування» одержаних результатів, на основі розрахунку вагового 100 коефіцієнта з метою визначення коефіцієнта відносного розсіювання, який розраховано на другому етапі цієї методики. З метою проведення «зваженої оцінки» буде використано формулу, яка дозволить визначити питому вагу коефіцієнту розсіювання у межах загальної суми досліджуваних показників у вибірці:

$$w = \frac{CV_1}{CV_1 + CV_2 + \dots + CV_n}, \quad (2)$$

де w – показник, що характеризує значення вагового коефіцієнта, який визначається для коефіцієнта відносного розсіювання у межах досліджуваних підприємств;

CV_1, CV_2, \dots, CV_n – коефіцієнт відносного розсіювання за окремим показником, відносно загальної системи всіх показників досліджуваної вибірки підприємств.

Зазначимо, що розрахунок показника, що характеризує значення вагового коефіцієнта, який визначається для коефіцієнта відносного розсіювання в межах досліджуваних підприємств, дозволить оцінити частку кожного досліджуваного показника та його вплив на загальний рівень ефективності інвестиційної діяльності підприємства.

Важливо на третьому етапі алгоритму оцінювання ефективності інвестиційної діяльності підприємства розрахувати показник, що відображає значення вагового коефіцієнта, який визначається для коефіцієнту відносного розсіювання у групі досліджуваних підприємств. Цей розрахунок є основою для проведення оцінювання середнього зваженого значення із урахуванням вагових коефіцієнтів.

З метою розрахунку зважених показників у розрізі сільськогосподарських підприємств

$$P = w * I_{ij}, \quad (3)$$

де P – зважений показник;

w – показник, що характеризує значення вагового коефіцієнта, який визначається для коефіцієнта відносного розсіювання у групі досліджуваних підприємств;

I_{ij} – показник, який характеризує співвідношення i -го часткового показника ефективності інвестиційної діяльності підприємства до максимального значення i -го показника j -го підприємства із групи досліджуваних.

Розрахунок зважених показників у розрізі сільськогосподарських підприємств дозволяє визначити значимість критеріїв ефективності із урахуванням їх питомої ваги у межах групи показників.

З метою розрахунку узагальнених показників у розрізі виділених груп показників по сільськогосподарських підприємствах доцільно використати наступну формулу:

$$P(a) = \sum P_{ij}, \quad (4)$$

де $P(a)$ – узагальнений критерій у розрізі виділених груп показників;

P_{ij} – зважений показник по кожній групі показників та підприємству.

Розрахунок узагальнених показників дозволяє визначити вплив сукупності чинників на зміну ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства. Зазначимо, що добуток часткового показника та значення вагового коефіцієнта досліджуваних сільськогосподарських підприємств, дозволяє провести «зважування», що сприятиме підвищенню точності розрахунків, оскільки забезпечує визначення ваги конкретного показника у групі.

Четвертий етап методичного підходу передбачає проведення наступного «зважування» досліджуваних груп показників, оскільки групи показників є різнорідними. Спочатку необхідно провести розрахунок розсіювання за формулою:

$$K_p = \frac{P(a)_{\max} + P(a)_{\min}}{P(a)_{\max}}, \quad (5)$$

де K_p – коефіцієнт розсіювання по групах показників;

$P(a)_{\max}$ – максимальний узагальнений критерій у розрізі груп показників;

$P(a)_{\min}$ – мінімальний узагальнений показник у розрізі груп показників.

Далі необхідно провести наступний розрахунок вагового коефіцієнту за формулою:

$$K_v = \frac{K_{p_{ij}}}{\sum K_{p_{ij}}}, \quad (6)$$

де $K_{p_{ij}}$ – показник, що характеризує значення i -го одиничного (часткового) показника ефективності інвестиційної діяльності підприємства для j -го підприємства;

$\sum K_{p_{ij}}$ – сума значень i -го одиничного (часткового) показника ефективності інвестиційної діяльності підприємства для j -го підприємства

Одержане значення вагового коефіцієнта у розрізі груп параметрів дозволяє визначити зважений вплив досліджуваних показників на ефективність інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства.

Розрахунок зважених показників по групах показників (від узагальнених зважених значень по групах показників для досліджуваних підприємств) доцільно провести за формулою:

$$ЗП = K_v * P(a), \quad (7)$$

де $ЗП$ – зважені показники по групах показників;

K_v – ваговий коефіцієнт по групах параметрів;

$P(a)$ – узагальнений критерій по групах показників.

Аналіз зважених показників по групах показників дозволяє визначити їх вплив на ефективність інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства.

На основі проведених розрахунків оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств розраховується підсумковий зважений показник за формулою:

$$ЗП(п) = \sum ЗП_{ij}, \quad (8)$$

де $ЗП(п)$ – підсумковий зважений показник по групах сільськогосподарських підприємств.

Зазначимо, що визначення підсумкового зваженого показника по групах показників дозволяє визначити вплив конкретної групи показників на ефективність інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства.

На п'ятому етапі проводиться розрахунок сум значень зважених показників по групах, які дають можливість розрахувати значення комплексного показника оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства.

Отже, запропонований методичний підхід до оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств дозволяє визначити перспективу реалізації окремих інвестиційних проектів на основі порівняння. Крім того, запропонована методика оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств передбачає урахування не лише фінансово-економічного ефекту, але й інших якісних критеріїв та показників оцінювання результатів, а саме соціального, екологічного та управлінського ефектів.

Висновок. Узагальнено підходи до оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, на основі чого обґрунтовано доцільність використання системно відтворювального підходу. Це підхід до визначення ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств забезпечує комплексний характер дослідження та дозволяє врахува-

ти вплив численних чинників як фінансових аспектів інвестиційної діяльності, так і техніко-технологічних, соціальних, екологічних, управлінських, а також розробити середньотривалі довштстрокові прогнози її розвитку на перспективу, визначити вплив ефективності інвестиційної діяльності на конкурентоспроможність підприємства.

Запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств, який включає послідовний алгоритм проведення дослідження, обґрунтовану систему показників, які комплексно характеризують ефективність інвестування.

Доцільність використання розробленого алгоритму дослідження ефективності інвестиційної діяльності підприємства дає можливість здійснювати альтернативний відбір найбільш економічно привабливих інвестиційних проєктів на основі порівняння, а також визначати не лише економічні ефекти, а й інші якісні зміни на підприємстві внаслідок інвестування, а саме соціального, екологічного та управлінського ефектів.

Системно відтворювальний підхід у запропонованій методиці оцінювання ефективності інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств можна стати основою для пошуку резервів та ухвалення оперативних управлінських рішень щодо її підвищення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Liao S., Ericco M. Corporate investment and stock market valuation. *Journal of Business Finance & Accounting*. 2022. No. 50(2). URL: <https://doi.org/10.1111/jbfa.12649>
2. Zhiwu Ch., Ming D. Stock Valuation and Investment Strategies. *Electronic Journal*. 2004. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.277008>
3. Li X., Yan J., Cheng J., Li J. Supply Chain Finance and Investment Efficiency: The Perspective of Sustainable Development. *Sustainability*. 2023. No 15(10). URL: <https://doi.org/10.3390/su15107857>
4. Sumets O. Evaluation of the investments efficiency in the development of the key component of the supply chain. *Intellectualization of logistics and Supply Chain Management*. 2021. №5. С. 5361.
5. Свиноус І., & Свиноус Н. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестиційної діяльності у процесах відтворення сільськогосподарських підприємств. *Економічний дискурс*. 2020. Вип.1(2), С. 164-173. URL: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-2-17>
6. Варченко О. М., Липкань О. В. Методичні підходи до оцінки інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Інноваційна економіка*. 2016. № 3-4. С.29-38. URL: <https://doi.org/10.46783/smart-scm/2021-5-4>

7. Кривов'язюк І. В. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2018. Вип. 31. С. 83-90. URL: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/377/374>

8. Li W., Chen S., Gao Z., Chen X. Assessing the impact of corporate environmental performance on efficiency improvement in labor investment. *Business Strategy and the Environment*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1002/bse.3405>

9. Juddoo K., Malki I., Mathew S., Sivaprasad S. An impact investment strategy. *Review of Quantitative Finance and Accounting*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1007/s1156023011490>

10. Корінь М. В., Лановий О. А. Методичні основи оцінювання рівня ресурсного потенціалу підприємств залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2023. № 81-82. DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.81-82.287339>

11. Єгорова О. В. Системний підхід як основа ефективного управління інвестиційною діяльністю торговельного підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 1 (13). С. 104-111.

12. Скрипник Ю. В. Рейтингово-аналітична оцінка інвестиційної привабливості сільськогосподарського підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск № 3. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/82.pdf

13. Косенков Д. Методичне забезпечення оцінювання ефективності реалізації інвестиційних стратегій в умовах неомодернізаційних змін. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. вип. 7 (07). С. 58-63. URL: <https://doi.org/10.32782/dees.7-9>

14. Кравчук І. І., Присяжнюк О. Ф., Плотнікова М. Ф. Проєктний підхід в удосконаленні бізнес-менеджменту. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №2. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.2.51>

15. Козяр Н. О. Методичні підходи до оцінки інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2019. № 16. С. 67-75.

16. Нестерова С. В. Методи оцінки ефективності інвестицій: сутність та характеристики. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип.19. DOI: URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-166>

17. Гулик Т. В., Горб Є. Ю. Методи оцінки ефективності інвестиційних проєктів з урахуванням ризиків в умовах невизначеності. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Том 31 (70). № 6. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-6-17>

18. Гнатенко М. К. Оцінка ефективності інноваційно-інвестиційних проєктів екологічної спрямованості. *Соціальна економіка*. 2016. № 2. С. 17-22.

19. Суска А. А. Методичні підходи до оцінювання ефективності екологічних інвестиційних проєктів. *Науковий вісник Ужгородського наці-*

онального університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 20. С. 74-77.

20. Погорелова Т. Оцінка ефективності менеджменту підприємства. Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки). 2021. Вип. (1). С. 79-83. URL: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2020.1.79>

REFERENCES

1. Liao, S., Ericco, M. (2022). Corporate investment and stock market valuation. *Journal of Business Finance & Accounting*, No. 50(2). Available at: <https://doi.org/10.1111/jbfa.12649>

2. Zhiwu, Ch., Ming, D. (2004). Stock Valuation and Investment Strategies. *Electronic Journal*. Available at: <https://doi.org/10.2139/ssrn.277008>

3. Li, X., Yan, J., Cheng, J., Li, J. (2023). Supply Chain Finance and Investment Efficiency: The Perspective of Sustainable Development. *Sustainability*, No 15(10). Available at: <https://doi.org/10.3390/su15107857>

4. Sumets, O. (2021). Evaluation of the investments efficiency in the development of the key component of the supply chain. *Intellectualization of logistics and Supply Chain Management*, No. 5. 53-61 pp.

5. Svyous, I., Svyous, N. (2020). Metodichni pidkhody do otsinky efektyvnosti investytsiinoi diialnosti u protsesakh vidtvorennia silskohospodarskykh pidpriemstv [Methodological approaches to assessing the effectiveness of investment activity in the processes of reproduction of agricultural enterprises]. *Ekonomichniy diskurs [Economic discourse]*, Issue 1(2), 164-173 pp. Available at: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-2-17>

6. Varchenko, O. M., Lypkan, O. V. (2016). Metodichni pidkhody do otsinky investytsiinoi diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv [Methodological approaches to assessing the investment activity of agricultural enterprises]. *Innovatsiina ekonomika [Innovative economy]*, No. 3-4. 29-38 pp. Available at: <https://doi.org/10.46783/smart-scm/2021-5-4>

7. Kryvoviazuk, I. V. (2018). Investytsiina diialnist pidpriemstva: sutnist, metodyka analizu ta shliakhy pidvyshchennia yii efektyvnosti [Investment activity of the enterprise: essence, analysis methodology and ways to increase its effectiveness]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu [Ser.: Economic sciences]*, Issue 31. 83-90 pp. Available at: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/377/374>

8. Li, W., Chen, S., Gao, Z., Chen, X. (2023). Assessing the impact of corporate environmental performance on efficiency improvement in labor investment. *Business Strategy and the Environment*. Available at: <https://doi.org/10.1002/bse.3405>

9. Juddoo, K., Malki, I., Mathew, S., Sivaprasad, S. (2023). An impact investment strategy. *Review of Quantitative Finance and Accounting*. Available at: <https://doi.org/10.1007/s11156023011490>

10. Korin, M. V., Lanovyi, O. A. (2023). Metodichni osnovy otsiniuvannia rivnia resursnoho potentsialu pidpriemstv zaliznychnoho transportu [Methodological foundations of assessing the level of resource potential of railway transport enterprises]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti [Bulletin of the Economy of Transport and Industry]*, 81-82 pp. DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.81-82.287339>

11. Yehorova, O. V. (2018). Systemnyi pidkhid yak osnova efektyvnoho upravlinnia investytsiinoi diialnistiu torhovelnoho pidpriemstva [System approach as a basis for effective management of investment activities of a commercial enterprise]. *Ekonomichniy visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii [Economic Bulletin of the Zaporizhzhia State Engineering Academy]*, Vol. 1 (13). 104-111 pp.

12. Skrypnyk, Yu. V. (2016). Reitynhovo-analitychna otsinka investytsiinoi pryvablyvosti silskohospodarskoho pidpriemstva [Rating and analytical assessment of the investment attractiveness of an agricultural enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo [Economy and Society]*, Vol. 3. Available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/82.pdf

13. Kosenkov, D. (2023). Metodichne zabezpechennia otsiniuvannia efektyvnosti realizatsii investytsiinykh stratehii v umovakh neomodernizatsiinykh zmin [Methodological support for assessing the effectiveness of the implementation of investment strategies in the context of neo-modernization changes]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka [Digital Economy and Economic Security]*, Vol. 7 (07). 58-63 pp. Available at: <https://doi.org/10.32782/dees.7-9>

14. Kravchuk, I. I., Prysiazhniuk, O. F., Plotnikova, M. F. (2024). Proiektnyi pidkhid v udoskonalenni biznes-menedzhmentu [Project approach to improving business management]. *Investytsii: praktyka ta dosvid [Investments: practice and experience]*, Vol. 2. Available at: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.2.51>

15. Koziar, N. O. (2019). Metodichni pidkhody do otsinky investytsiinoi diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv [Methodological approaches to assessing the investment activity of agricultural enterprises]. *Ahrosvit [Agrosvit]*, No. 16. 67-75 pp.

16. Nesterova, S. V. (2018). Metody otsinky efektyvnosti investytsii: sutnist ta kharakterystyky [Methods for assessing the effectiveness of investments: essence and characteristics]. *Ekonomika i suspilstvo [Economy and Society]*, Vol.19. DOI: Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-166>

17. Hulyk, T. V., Horb, Ye. Iu. (2020). Metody otsinky efektyvnosti investytsiinykh proiektiv z urakhuvanniam ryzykiv v umovakh nevyznachenosti [Methods for assessing the effectiveness of investment projects taking into account risks in conditions of uncertainty]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Ekonomika i upravlinnia [Scientific notes of V. I. Vernadsky TNU. Series: Economics and Management]*, Vol. 31 (70). No. 6. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-6-17>

18. Hnatenko, M. K. (2016). Otsinka efektyvnosti innovatsiino- investytsiynykh proektiv ekolohichnoi spriamovanosti [Assessment of the effectiveness of innovation and investment projects of an environmental focus]. *Sotsialna ekonomika [Social Economy]*. No. 2. 17-22 pp.

19. Suska, A. A. (2018). Metodichni pidkhody do otsiniuvannya efektyvnosti ekolohichnykh investytsiynykh proektiv [Methodological approaches to assessing the effectiveness of environmental investment projects]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo [Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy]*. Vol. 20. 74-77 pp.

20. Pohorielova, T. (2021). Otsinka efektyvnosti menezhmentu pidpriemstva [Assessment of the effectiveness of enterprise management]. *Visnyk Natsionalnogo tekhnichnogo universytetu "Kharkivskiy politekhnichnyi instytut" (ekonomichni nauky) [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences)]*. Vol. (1). 79-83 pp. Available at: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2020.1.79>

Methodological approaches to assessing the investment activity of the agricultural enterprise Sandul'skyi R.

In general, most methodological approaches to assessing the effectiveness of the enterprise's investment activity, presented in the scientific literature, are reduced to calculating the efficiency indicators of the investment project, which is insufficient. The methodological principles for assessing the effectiveness of the investment activity of agricultural enterprises

are highlighted, namely: cost, regulatory, market, resource, reproducible, systemic, point-rating, expert, strategic, risk-oriented, alternative approaches.

It is concluded that the above-mentioned approaches differ both in the areas and indicators of research, as well as in the system of principles and methods used in the analysis. It is substantiated that the assessment of the effectiveness of investment activities of agricultural enterprises should be considered as a system of principles and methods that make it possible to assess the effectiveness of resources use and financial investments in various areas of its activity, to assess both qualitative and quantitative aspects of investment.

It is argued that when developing a methodology for assessing the effectiveness of investment activities of agricultural enterprises, the following principles must be observed: complexity; correctness; adequacy; resource limitations; diversification; systematic nature of study and monitoring. It is proved that the assessment of the effectiveness of investment activities requires not only the main indicators of economic efficiency, but also taking into account the effects of its impact on the environmental and social components, as well as the management system. A comprehensive system for assessing the investment activities of agricultural enterprises is proposed, which includes: profitability indicators; indicators of investment efficiency; financial indicators of the enterprise; social and environmental indicators; indicators of management effectiveness and the apparatus of mathematical statistics for calculating the relationships and mutual influences between them.

Key words: investment activity, agricultural activity, system-reproductive approach, comprehensive system of indicators.

Copyright: Сандульський Р.П. © This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

ORCID iD:

Сандульський Р.П.

<https://orcid.org/0009-0001-6015-4154>